

prof. dr hab. Mariusz Bogdanowicz
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
dziedzina: sztuki
dyscyplina: sztuki muzyczne
mail: bogdanowicz@umcs.pl

Warszawa 29.12.2024.

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr. Emila Miszka
sporządzona w związku z postępowaniem doktorskim
w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne**

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Przewodniczący Rady Dyscypliny Artystycznej – prof. dr hab. Przemysław Stanisławski, pismo z dnia 7.10.2024. Zlecenie podjęte na podstawie Uchwały Senatu Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku nr 139/2024 z dnia 20 lipca 2024 oraz na podstawie art. 190 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.)

Od Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej – prof. dr hab. Przemysława Stanisławskiego, drogą pocztową, otrzymałem pismo z datą 7 października 2024 roku informujące od decyzji Senatu AM w Gdańsku o powierzeniu mi funkcji recenzenta rozprawy doktorskiej w postępowaniu doktorskim Pana mgr. Emila Miszka w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne. Na nośniku elektronicznym (pendrive) otrzymałem opis dzieła artystycznego pt. *Proces, a efekt końcowy. Zmiana paradygmatu w kształtowaniu narracji improwizacji na podstawie kompozycji Scratches for Eight Musicians* oraz dzieło artystyczne pt. *Scratches for 8 Musicians – Live at Polish Radio – Emil Miszk & the Sonic Syndicate* na płycie CD.

Podstawowe informacje o kandydacie

Mgr Emil Miszk (ur. 1990) to artysta łączący w swej działalności wiele dziedzin. Swobodnie porusza się w różnych stylistykach, od muzyki poważnej po jazz. Na plan pierwszy jego twórczej pasji wysuwa się kreatywność o wspólnym mianowniku muzyki improwizowanej, której sam doktorant nie chce precyzyjnie definiować stylistyczne. Oscyluje ona między tradycją, a jazzową awangardą. Sam określa się „jako trębacza i propagatora sztuki improwizacji, który łączy w swojej twórczości głębokie zrozumienie klasycznych form z odważną eksploracją wolności artystycznej”. Jego muzyka to

laboratorium, gdzie przeciwstawne idee przenikają się, tworząc kompozycje pełne intrygujących napięć i zaskakujących rozwiązań.

Od około 10 lat jest bardzo widoczny na polskiej scenie jazzowej i bez wątpienia należy do grona najwybitniejszych młodych jazzmanów.

Jest założycielem kwintetu jazzowego Algorhythm, który ma na swoim koncie występy na wielu prestiżowych festiwalach m.in. Warsaw Summer Jazz Days, Sopot Jazz Festival, Jazz nad Odrą, So What's Next, European Jazz Contest. Zespół ten wydał trzy autorskie albumy: *Segments* (2015), *Mandala* (2017), *Termomix* (2019).

W 2017 roku założył oktet Emil Misk & The Sonic Syndicate, z którym nagrał trzy albumy: *Don't Hesitate!* (2018), *Artificial Stupidity* (2020) oraz *Scratches for 8 Musicians – Live at Polish Radio* (2022), która to płyta stanowi dzieło artystyczne niniejszej rozprawy.

Ponadto współpracuje z wieloma formacjami, są to m.in.: Pesh, Bled, Tomasz Chyła Quintet czy kwartet trąbek historycznych Tubicinatores Gedanenses.

Występował jako muzyk orkiestrowy z zespołami takimi jak: Polska Filharmonia Kameralna Sopot, Polska Filharmonia Bałtycka, Teatr Muzyczny w Gdyni, Filharmonia Warmińsko-Mazurska w Olsztynie, Państwowa Opera Bałtycka, {OH}! Orkiestra Historyczna, Cappella Gedanensis, Cappella Bydgosiensis, Orkiestra Fundacji Akademii Muzyki Dawnej w Szczecinie, Leszek Kułakowski Jazz Orchestra, Konglomerat Big Band.

W roku 2019 zdobył najbardziej prestiżową nagrodę przemysłu muzycznego w Polsce – nagrodę Akademii Fonograficznej Fryderyk w kategorii Jazzowy Debiut Roku za album *Don't Hesitate* z Emil Misk & The Sonic Syndicate. Był sześciokrotnie nominowany do nagrody Akademii Fonograficznej Fryderyk w kategorii Jazzowy Album Roku (*Popular Music, Product Placement* Kamil Piotrowicz Sextet, *Mandala, Termomix* Algorhythm, *Artificial Stupidity* Emil Misk & The Sonic Syndicate, *Music We Like To Dance To* Tomasz Chyła Quintet).

Emil Misk jest również współzałożycielem niezależnego wydawnictwa Alpaka Records promującego muzykę jazzową i improwizowaną, odzwierciedlającego różnorodność i żywiołowość polskiej sceny alt-impro.

Współpracował ponadto z takimi artystami jak: Markus Stockhausen, John Medeski, John Scofield, Andreas Staier, Marcin Masecki czy Mitch & Mitch.

Mgr Misk działalność artystyczną z powodzeniem łączy z dydaktyką. Od 2019 roku jest wykładowcą przedmiotu Eksperymentalne Combo Jazzowe na kierunku jazz i muzyka estradowa w Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, co bezpośrednio łączy się obszarem jego badań i pasji. Prowadzi również działalność pedagogiczną poza uczelnią, organizując warsztaty z improwizacji jazzowej w szkołach muzycznych na terenie województwa pomorskiego.

Należy przyznać, że dorobek mgr. Emila Miszka, pomimo jego młodego wieku, jest imponujący.

Ocena rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska mgr. Emila Miszka składa się z dzieła artystycznego:

- ***Scratches for 8 Musicians – Live at Polish Radio***

wykonawca:

- Emil Miszk & The Sonic Syndicate

skład zespołu:

- Emil Miszk – trąbka
- Piotr Chęcki – saksofon tenorowy
- Jakub Klemensiewicz – saksofon barytonowy
- Paweł Niewiadomski – puzon
- Michał Zienkowski – gitara
- Mikołaj Basiukiewicz – fortepian
- Konrad Żołnierek – kontrabas
- Sławek Koryzno – perkusja

program:

- Scratch I - 10:45
- Scratch II - 7:45
- Scratch III - 8:34
- Scratch IV - 13:10

miejsce nagrania:

- Studio Koncertowe Polskiego Radia S1 im. Witolda Lutosławskiego w Warszawie

data nagrania:

- 27 kwietnia 2021

realizatorzy nagrania:

- Leszek Kamiński i Michał Bereza

miks i mastering:

- Piotr Taraszkiewicz

projekt okładki:

- Mary Zaleska

data wydania: 24 czerwca 2022 r.

wydawnictwo: Alpaka Records

oraz jego opisu pt. *Proces, a efekt końcowy. Zmiana paradygmatu w kształtowaniu narracji improwizacji na podstawie kompozycji Scratches for Eight Musicians* oraz dzieło artystyczne pt. *Scratches for 8 Musicians – Live at Polish Radio – Emil Miszk & the Sonic Syndicate*.

Dzieło artystyczne rozprawy doktorskiej mgr. Emila Miszka to wyraz jego poszukiwań i twórczego rozwoju jako kompozytora, instrumentalisty, lidera, a może przede wszystkim, kreatora i improwizatora.

Poza niezaprzeczalnymi walorami artystycznymi *Scratches for 8 Musicians*, wyjątkowość fonogramu określają również czas i okoliczności towarzyszące temu wyjątkowemu wydarzeniu.

Nagranie zostało dokonane 27 kwietnia 2021 w czasie pandemii, kiedy to zamarło, potrzebne jak powietrze, zarówno artystom jak i publiczności, życie koncertowe. Incydentalne występy przed ograniczoną ilością publiczności odbywały się sporadycznie. Z pomocą przyszedł internet i transmisje radiowe. W taki właśnie sposób zarejestrowano materiał dzieła artystycznego rozprawy doktorskiej Emila Miszka. Był to koncert radiowy, bez publiczności, dodatkowo z transmisją wideo na platformie YouTube.

Doktorant szczegółowo opisuje okoliczności tego koncertu, rejestracji na żywo, bez publiczności, bez tak ważnych dla nas artystów jej reakcji. Element ten ma szczególne znaczenie w przypadku, powstającej spontanicznie muzyki improwizowanej.

Ponadto czas pandemii niejako wymusił na artystach i organizatorach nawiązanie do tradycji dawnych audycji radiowych, kiedy to muzyka była grana i transmitowana na żywo, bezpośrednio z radiowego studia, bez publiczności. Mamy zatem do czynienia ze szczególnym zapisem historii w niezamierzony sposób nawiązującym do tradycji.

Emil Miszk pisze: „było to ryzykowne przedsięwzięcie, ale podejmowanie ryzyka to jedno z czołowych zagadnień mojej rozprawy doktorskiej”.

Po wysłuchaniu *Scratches for 8 Musicians – Live at Polish Radio*, poza ekscytującymi wrażeniami estetycznymi, nie mogłem oprzeć się przekonaniu, że to muzyka stworzona na wskroś świadomie, co bynajmniej nie zaprzecza jej improwizowanemu charakterowi. Wielkim walorem jest jej konsekwentna logika. To wypadkowa wspólnych działań wszystkich członków zespołu, ich rzetelnej wiedzy i spontaniczności, niczego oczywiście nie ujmując koncepcji twórcy całości przedsięwzięcia.

Słysząc, że ten sposób realizacji zamysłu kompozytora jest dobrze znany i odpowiada członkom oktetu. Z opisu dzieła artystycznego, dowiadujemy się, że jest to wynik „sesji improwizowanych”, nauki zbiorowego, zespołowego traktowania kreacji artystycznej, jak, stosownie do interaktywnej materii muzycznej, doktorant doktorant próby.

Jest jeszcze jeden aspekt tej muzyki. Nie chciałbym używać zbyt wielkich słów i popadać w egzaltację, ale dostrzegam pewną, istotną, jak mi się zdaje paralelę. W powstałym na początku lat

60' free jazzie pojęcia „wolność” i „swoboda” interpretować można nie tylko w sensie muzycznym. Uwolnieniu od tradycyjnych więzów harmonii, melodyki, pulsacji rytmicznej i formy towarzyszył silny kontekst społeczny dotyczący Afroamerykanów i czarnoskórej ludności w ogóle. Były to lata rodzącego się ruchu Black Power, działalności Partii Czarnych Panter czy wreszcie aktywności pastora Martina Luthera Kinga. Płyta *Scratches for 8 Musicians – Live at Polish Radio* powstała w czasie pandemii, kiedy poddani byliśmy wielu ograniczeniom, nakazom i zakazom. Nie analizując skali dwóch tak dalece odmiennych sytuacji, widzę tu swego rodzaju podobieństwo. Czy w takiej sytuacji tworzenie muzyki improwizowanej, kreacja artystyczna tu i teraz nie nabiera nowego kontekstu, znaczenia i głębi? Czy nie nastąpiło dodatkowe, może niezamierzone, nasycenie spowodowane okolicznościami historycznymi? W moim przekonaniu – tak.

Instrumentarium zespołu jest jazzowe, ponadto wyraźnie słychać, że grają muzykę o proveniencji jazzowej. W moim odczuciu jest to muzyka improwizowana na bazie jazzu. Jej twórcy wyraźnie idą krok dalej. Wydaje mi się, że o to właśnie chodziło liderowi.

Wszystkie, następujące po sobie części *Scratches for 8 Musicians* wynikają z siebie kolejno, jedna po drugiej. Ostatnia, chciałoby się rzec – jazzowa wizytówka całości – żeby nie było wątpliwości kto tę muzykę napisał i zagrał, wprowadza melodyczno-harmoniczno-rytmiczną stabilizację całego dzieła. Jest to najbardziej jazzowa część utworu, podsumowanie i logiczna konsekwencja całego materiału oraz sensu stricto jazzowa pointa dzieła artystycznego Emila Miszka.

Jest to muzyka daleka od freejazzowego chaosu, jak czasem niestety się dzieje. Całość ma logiczną i konsekwentnie realizowaną strukturę przy jednoczesnym zachowaniu swobody zbiorowej improwizacji i wypowiedzi artystycznej.

Kompozytor i lider pisze, iż posługuje się trzema formami organizacji materiału: tradycyjną partyturą, mapą brzmień i parametrów wykonania oraz instrukcją słowną. To wszystko wprowadza w życie w trakcie, jak już wspomniałem, „sesji improwizowanych”. Określenie to zapewne z czasem wejdzie do potocznej mowy muzyków.

W przypadku tak zaawansowanego poziomu zarówno koncepcji, jak i kunsztu improwizatorów mamy do czynienia z wyżynami interakcji. To gradus ad parnassum muzyki współczesnej.

Zachowane są, chciałoby się powiedzieć, anatomiczne, naturalne proporcje między partiami zapisanymi, a improwizowanymi. Przez cały utwór słychać wyraźnie poszanowanie, czy może wręcz kult barwy i brzmienia.

Widzę wyraźne umiejscowienie środka ciężkości całości utworu w spontaniczności, przez co, przy takim poziomie zgrania zespołu, muzyka zyskuje niezaprzeczalny walor świeżości.

Opis dzieła artystycznego *Proces, a efekt końcowy. Zmiana paradygmatu w kształtowaniu narracji improwizacji na podstawie kompozycji Scratches for Eight Musicians* to traktat o muzyce

improwizowanej oraz ważny głos w dyskusji o muzyce współczesnej, procesie twórczym i kreatywności. Mgr Emil Misk traktuje improwizację i granie muzyki nie jako proces, działanie mające przynieść konkretny efekt końcowy, ale jako cel sam w sobie, za wyrażanie siebie, za egzemplifikację osobowości artysty. Koncentruje się na procesie twórczym, jakim jest improwizacja. Jest w tym również miejsce na tak ważną, nie tylko w muzyce, pokorę i empatię.

Emil Misk, będąc doświadczonym artystą, uprawiającym różne gatunki muzyczne, ma świadomość oraz wiedzę umożliwiającą mu wnikliwe, teoretyczne podejście do eksploracji teorii improwizacji. Jest bardzo świadomy tego co pisze i co, poza emocjonalnym przeżywaniem odbioru muzyki i doznaniem estetycznymi, dodatkowo legitymizuje jego twórczość.

W rozważaniach o rozprawie doktorskiej Pana Emila Miszka jest miejsce na dyskusję na temat delikatnej natury. W moim głębokim przekonaniu granie muzyki improwizowanej ma sens wyłącznie jeśli jest wynikiem świadomego działania oraz instrumentalnych umiejętności technicznych, jak również świadomości harmonicznego, formalnego, wreszcie kreatywności i wrażliwości. I teraz pytania. Czy aby grać tego typu muzykę trzeba mieć opanowany instrument i wiedzę teoretyczną? Czy chęć bycia artystą nie jest silniejsza od konieczności nauczenia się techniki instrumentalnej i imperatywu eksploracji zagadnień koniecznych do bycia muzykiem? Przyznam, że bardzo często mam mieszane uczucia słysząc różnego rodzaju „nowatorów” podejrzanej konduity. Niedoświadczony odbiorca może paść ofiarą najwykleszego oszustwa, kiedy to chęć bycia awangardowym artystą wynika z najwykleszego lenistwa i wybujałego ego.

Są oczywiście przykłady na sytuacje, kiedy artysta nie potrafiący grać w potocznym tego słowa znaczeniu, tworzy bardzo ciekawą muzykę, ale to, moim zdaniem, są wyjątki.

Chciałbym się tu stanowczo odciąć od jazzowego purytanizmu. Uważam się za osobę nieskrępowaną jazzową ortodoksją, choć jednak przyznam, że potrzebuję legitymacji, którą powinno być tzw. „normalne” granie. Są wszak w historii jazzu nowatorzy, którzy zrewolucjonizowali ten gatunek, technikę instrumentalną, melodykę, myślenie harmoniczne, podejście do formy, rozpoczynając swe działania w ramach obowiązującego kanonu. To truizmy, ale przytoczę tu chociażby Charliego Parkera, Milesa Davisa czy Johna Coltrane’a (jeśli chodzi o technikę instrumentalną to Milesa dotyczy może „nieco” mniej...). Każdy inaczej, w innym zakresie, ale jednak. Sam Emil Misk pisze, że harmonia, skala i rytmika to proces i droga do wyrażenia własnej kreatywności. Zgadzam się w całej rozciągłości. Czyli jednak wiedza, ćwiczenie i nauka, a dopiero potem awangarda.

Z drugiej strony artysta ma prawo do eksperymentów (nie zawsze udanych) i jak wiemy z historii, los nowatorów z reguły nie jest usłany różami. Ale cóż, to jest cena za „chodzenie po nieudeptanym śniegu”. Trudny temat.

Jest jeszcze jeden aspekt swobodnej improwizacji. Otóż, każde nowatorstwo, awangarda, burzenie obowiązujących norm i zasad, jeśli jest świadome, wzbogaca mainstream. Free jazz zostawił bardzo dużo swobody i zmienił myślenie, oczywiście u tych najlepszych. Scott LaFaro – genialny kontrabasista, który zrewolucjonizował grę na tym instrumencie, który wyzwolił kontrabas od grania sensu stricto akompaniamentu. W miejsce statecznego walkingu zaczął grać melodycznie, w wysokich rejestrach, rozluźniając dyscyplinę harmoniczną. Odszedł od rygoru pulsu walkingowych ćwierćnut, podkreślania mocnych części taktu, eksponowania prym akordów na „raz” i w ogóle grania na pierwszy beat, że pozwolę sobie luźno zacytować Jacka Niedzielę-Meirę. A wszystko jak najbardziej w dur – moll, w standardach, z Billem Evansem w jego trio. To niczym nieskrępowane kontrapunktyczne nowatorstwo najwyraźniej słychać na płytach tria Evansa *Explorations* (1961) i nagrania live z klubu Village Vanguard z 25 czerwca 1961 roku. (Kilka dni później legendarny basista zginął w wypadku samochodowym.) Wracając do naszej historii, Scott LaFaro grał na płycie Ornette’a Colemana, nagranej w 1960 roku. Czy „uwolniony” i zainspirowany free jazzem nie przełożył tych środków wyrazu na „normalne” granie? Może? To tylko hipoteza, nigdy nie dowiemy się, jak było naprawdę.

Muszę nadmienić, że wkradła się drobna nieścisłość historyczna. Koncert – nagranie odbyło się na deskach sceny S1, Studia Koncertowego Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego. Doktorant pisze: „to historyczne wnętrze, w którym swoje utwory nagrywali tak znakomici twórcy jak: Krzysztof Komeda, Tomasz Stańko czy Andrzej Trzaskowski”. Studio Koncertowe Polskiego Radia zostało otwarte w 1991 roku, jako Studio S1. W 1996 roku Studiu S1 zostało nadane mu imię Witolda Lutosławskiego. Komeda, wiadomo, nie mógł tu koncertować, Andrzej Trzaskowski odszedł w 1998 roku, nie wiem czy występował w S1. Natomiast na pewno w na tej scenie występował Tomasz Stańko.

Mgr Misk w opisie swego dzieła artystycznego wyprowadza wiele niezwykle wnikliwych i interesujących tez dotyczących muzycznych i psychologicznych aspektów teorii improwizacji, zwracając nawet uwagę na edukacyjny kontekst nauki improwizacji w szkołach I i II stopnia.

Jest również odniesienie do dnia współczesnego – gonitwy, pośpiechu i nastawienia na efekt i jego weryfikacja. Poruszony jest także bardzo istotny psychologiczny aspekt twórczości w ogóle, a w szczególności komponowania, grania i improwizowania.

Opis dzieła artystycznego pt. ***Proces, a efekt końcowy. Zmiana paradygmatu w kształtowaniu narracji improwizacji na podstawie kompozycji Scratches for Eight Musicians oraz dzieło artystyczne pt. Scratches for 8 Musicians – Live at Polish Radio – Emil Misk & the Sonic Syndicate*** w rozprawie doktorskiej mgr. Emila Miska to niezwykle komplementarne ujęcie opisywanych zagadnień.

Konkluzja

Rozprawa doktorska mgr. Emila Miszka to, w mojej opinii, praca wybitna. Niezaprzeczalnym walorem jest wymiar dzieła artystycznego oraz jego wnikliwy opis, w którym autor dał wyraz swej gruntownej wiedzy oraz ogromnej erudycji.

Dysertacja niniejsza jest dowodem na to, że muzyczna awangarda, dzięki silnemu i świadomemu przekazowi artystycznemu, wiedzy oraz swej logice może być komunikatywna. Zbiorowa, interaktywna improwizacja jest naturalną konsekwencją rozwoju muzyki jazzowej.

Jestem głęboko przekonany, że mgr Emil Miszk to artysta w pełni dojrzały i ze wszech miar zasługujący na uznanie.

Uważam, że rozprawa doktorska mgr. Emila Miszka składająca się z dzieła artystycznego pt. *Scratches for 8 Musicians – Live at Polish Radio – Emil Miszk & the Sonic Syndicate* oraz jego opis pt. *Proces a efekt końcowy. Zmiana paradygmatu w kształtowaniu narracji improwizacji na podstawie kompozycji Scratches for Eight Musicians* oraz dzieło artystyczne pt. *Scratches for 8 Musicians – Live at Polish Radio – Emil Miszk & the Sonic Syndicate* stanowi istotny wkład w dziedzinę sztuki, w dyscyplinę artystyczną sztuki muzyczne i to zarówno pod względem formalnym, jak i merytorycznym, w wystarczającym zakresie zawiera elementy niezbędne dla dysertacji doktorskich, bez jakichkolwiek zastrzeżeń spełniając wymogi stawiane rozprawom doktorskim określone w art. 189 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Pracę doktorską mgr. Emila Miszka oceniam pozytywnie.

